

Kan Bağı ve Evlilik Dışı Akrabalık İlişkilerinde Hediyeleşme: Balıkesir Örneği *

Giving Gift The Kinships Except For Blood And Marriage Kinships: Example Of Balıkesir

Dr. Berna AYZ **

Özet

Kişilerin karşılıklı gönül rızalarına dayanarak oluşturulan kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerinin oluşum sürecinde karşılıklı olarak verilen hediyeler dikkat çekmektedir. Hediye alıp verme, bu ilişkilerin oluşumunda bir söz, bir nişan görevi görmekte ve bu ilişkilerin de devamlılığını sağlama açısından da önem arz etmektedir. Bu makalede, hediye ve hediyeleşmenin anlam ve işlevleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra Balıkesir yöresi merkezli olarak kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerindeki hediyeleşme, hediyelerin cinsi, şekli, sunumu, anlamı ve önemi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hediye, değişim, akrabalık, Balıkesir.

Abstract

Except for blood And marriage kinship relations that is based on mutual consent of the person and draws attention of mutual gifts given in this process. Giving gifts is important for the continuity of this process and this event is a promise meaning an engagement. In this article giving gifts are presented brief information about the meaning and function. Then Balıkesir region as based on except for blood and marriage kinship relations presents, the gift of the type, form, presentation, meaning and importance has been emphasized.

Keywords: Gift, changes, kinship, Balıkesir.

* Bu yazı, Prof. Dr. Ali Duymaz'ın danışmanlığında tarafımızca hazırlanan "Balıkesir Yöresinde Kan Bağı ve Evlilik Dışı Akrabalık İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Araş. Gör. Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, bernaayaz@balıkesir.edu.tr / Research Asist. Dr., Balıkesir University, Department Of Turkish Language and Literature, bernaayaz@balıkesir.edu.tr

1. Hediyeleşme/Armağan Kavramı Üzerine

Hediyeleşme, sosyolog ve antropologlarca evrensel inançlar açısından tam olarak yorumlanamayan şaşırtıcı bir eylem olarak değerlendirilmektedir. Marcel Mauss, 20. Yüzyılın başında “potlaç”, “armağan” ve “mana” kavramlarını ortaya atar. Mauss’a göre hediyeleşme bir zorunluluktur. Hediye vermek ve almak, toplumsal bir zorunluluğu temsil etmektedir (Mauss, 2003, 213). Armağan alma verme mantığı, aynı zamanda toplumsal bir bağıdır. Bu bağ, adetlerden, batıl inançlardan ve onların uzantısı olan dinlerden geçmektedir (Akay, 1999: 36).

Mauss, arkaik toplumlarda hediye verme geleneğini iki nedene bağlamaktadır: “Vermeyi reddetmek veya davet etmeyi ihmal etmek, almayı reddetmek gibi savaş ilan demektir; bu, ittifakı ve birliği reddetmektir. Ayrıca hediye vermenin bir diğer nedeni de kişinin buna zorunlu olması ve alıcının verici konumundaki kişiye ait her şey üzerinde bir tür mülkiyet hakkına sahip olmasıdır” (Mauss, 2003: 222-223).

Jacques T. Godbout’a göre hediye, kişisel ilişkilerin bir simgesi ve bir anlamda da harekete geçiricisi, seçilmiş akrabalıkların katalizörü ve belirleyicisidir (Godbout, 2003: 29). Karşılıklı ya da değişim biçimi olarak hediyeleşmek, toplumun bütünleşme süreci olarak değerlendirilmektedir. Hediyeleşme eylemiyle birlikte bireyler arasındaki ilişki somut bir hal almakta, meşrulaşmaktadır. Hediyeleşme, yönetsel idare ya da durumu anlamlı kılan bir eylem olarak anlaşılmalıdır. Hediye değişimi, kültürel anlamda anlamlı bir değişim olmakla birlikte, sosyal statüyü ve yönetsel gücü de gösteren bir eylemdir (Sherry, 1983: 157).

İnsanlar arasındaki yaygın iletim şekillerinden birisi olan ve hayatın sosyal ve ekonomik şartlarından doğan hediyeleşme, antropologlar tarafından toplumsal ilişkilere verilen önemin ölçüsü olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca armağan vermenin, karşılıklı yardımlaşma ve alışverişin bütün toplumsal ilişkilerde önemli bir rol oynadığı, toplumsal ilişkilerin böylelikle kurulduğu belirtilmektedir. Başkaları adına yapılan her toplumsal davranış, karşı tarafın da mukabelede bulunmasını gerektirir veya böyle bir karşı davranış beklenir (Reed, 1994, 272).

Hediyeleşme ve değiş tokuş sistemi, insanların toplumsallaşması yönünde etkili olmuştur; boyun bütün üyeleri, armağan alış veriş yoluyla birbirlerine bağlanmakta, birbirlerine bağımlı hale gelmektedirler. Bu durum, yalnız aşiret arasında değil, boyun üyeleri arasında da her çeşit ilişki ve akrabalık ağları ören, evlilik sisteminde olduğu gibi herkesin ayrı bir işlev yüklendiği çeşitli törenlerde de kendini göstermektedir (Reed, 1994, 275).

2. Balıkesir Yöresinde Kan Bağı ve Evlilik Dışı Akrabalık İlişkilerinde Hediyeleşmenin Önemi ve İşlevi

Kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerinde hediyeleşme, bu akrabalığın kurulması esnasında tarafların birbirlerine verdikleri sözü temsil etmektedir. Kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkileri sırasında verilen hediyelerin maddi anlamda

çok büyük değeri yoktur. Bunlar sembolik eşyalardır. Taraflar, karşılıklı olarak bu hediyeleri birbirlerine sunmak durumundadırlar. Hediyeleşme, bireyler arasında akrabalık bağını kurmakla birlikte, tarafların kişiliklerini de yansıtmaktadır. Kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerinin oluşumunda bireyler kendilerini birey olarak görmekte, verilen hediyelerle bunu somutlaştırmakta ve yapılan törenlerle de içinde yaşadıkları topluma ilan etmektedirler. Hediyeleşme gerçekleştiğinden sonra artık taraflar arasındaki ilişki biçim değiştirmiştir.

Hediyeleşmenin Balıkesir yöresindeki kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerindeki önemi ve işlevi, bir önceki paragrafta ifade edilen görüşler doğrultusunda, musahiplik, sağdıçlık, yengelik, ahretlik, nenguaş, ebelik, dünürbaşlık ve bacılık kavramları çerçevesinde ele alınmaya çalışılacaktır.

2.1. Musahiplikte Hediyeleşme

Musahiplik, Alevi inancında ikrar vermiş, evli erkek ve kadının (karı-koca) seçtiği kefil anlamında yol kardeşi demektir. Genel olarak musahiplik, evli iki kişinin eşleriyle birlikte, ölünceye kadar kardeş kalacaklarına, birbirlerini koruyup kollayacaklarına, birlik ve beraberlik içinde yaşayacaklarına, dedenin ve cem topluluğunun önünde söz vermeleri biçiminde gerçekleştirilen bir törenle kurulan toplumsal bir akrabalık kurumudur (Onarlı, 2003, 6).

Balıkesir yöresinde musahip olurken çiftler karşılıklı olarak birbirlerinin törende giyecekleri kıyafetlerini alırlar. Kadınlar ve erkekler aynı giyinmeye çalışırlar. Kadınlar birbirlerine yelek örerler ve yemeni yaparlar (*Fatma Ertekin*). Musahip olurken geleneksel kıyafetleri sadece kadınlar giymektedir. Kadınlar üç gün boyunca bu geleneksel kıyafetlerini giyerler. Üçüncü günün sonunda sadece *Fatma Ana'nın donu* adını verdikleri şalvar giyilir (*Sevgül Alptekin, Pakize Gündüz*). Bu geleneksel kıyafetlere bazı yerlerde *şığli* adı verilmektedir. Geleneksel kıyafetlerin giyilmesi bazı köylerde terk edilmiştir ancak yine de kadınlar etek giymektedirler (*Fazlı Sarı*). Erkekler ise temiz giyinirler ancak ayakları çıplaktır (*Pakize Gündüz*). Ertesi sene yine cemde bir önceki sene kaç kişi musahip olduysa hepsinin başörtüsü aynı olmaktadır. Erkekler de şapka takarlar (*Sevgül Alptekin*).

Balıkesir Tahtacı köylerinde de musahiplik ceminde kadınlar üç etek giymektedirler (*Hasan Düzgün*). Ayrıca çiftler karşılıklı olarak birbirlerine gömlek, çorap alırlar.

Musahipler arasındaki hediyeleşme özel günlerde de devam etmektedir. Musahiplerin anne ve babası özel günlerde çocuklara ve musahiplerine hediye alırlar. Hediyeleşme daha çok bayanlar arasında olmaktadır. Bu hediyeler genellikle elbise olur. Düğünlerde, bayramlarda musahiplerin tepeden tırnağa her şeyleri aynıdır (*Fatma Ertekin, Birgül Kaplan*). Aynı giyinmek hem musahip olduklarının hem de bir olduklarının simgesel gösterimi olmalıdır. Musahip olunduktan sonraki ilk bayramda musahiplerin kendilerine ve çocuklarına kıyafet alınır. Musahipler birbirlerine kolye, yüzük gibi şeyler de almaktadırlar (*Sevgül Alptekin*). Bu tamamen maddi güçle alakalı bir durumdur. Musahipler her Perşembe bir araya gelmeye ça-

lışırlar. Bu ziyaretlerde de elleri boş gitmemeye gayret gösterirler. Çay, şeker, çikolata gibi şeyler alırlar ya da patik, yemeni koyarlar.

2.2. Sağdıç Seçiminde Hediyeleşme

Sağdıç seçimi damat, gelin ve onların aileleri için önemli bir olaydır. Bu tercih, genellikle gelin ve damada bırakılmakla birlikte bazı yerlerde de aileler tarafından belirlenmektedir. Düğünde sağdıçlık görevini üstlenecek kişiler gelin ve damadın temsilcisi olmakla birlikte düğün evini de temsil etmektedirler. Sağdıç seçiminde hediyeleşme önemli bir unsurdur. Sağdıçlara gönderilen okuntular diğer davetlilerden farklı olmaktadır. Okuntular, sağdıç olması istenen kişilere “benim sağdıçım olmanı istiyorum” ifadesinin simgesel anlatımlarıdır.

Sağdıç seçiminde gelinin sağdıçlarına aynı renkte yazma, pullu şalvar, çorap, çamaşır verilir (*Dursun Akçay, Ayşe Aktaş, Sevgül Alptekin, Havva Aslantekin, Emine Erdel, Hatice Gökaslan, Kezban Uysal, Habibe Olgunsoy, Hatice Ayaz*). Damadın sağdıçlarına ise gömlek, ayakkabı, mendil, havlu götürülür. Maddi gücü yetenler takım elbise de alırlar. (*Emine Özcan, Kezban Uysal, Sait Çal, Senem Aydoğan, Sabriye Örki, Fazlı Sarı, Şakir Yalazı*).

Düğünde gerek gelinin gerekse damadın sağdıçına giden okuntu, onları hem düğüne hem de sağdıçlığa davet etmesi bakımından önemlidir. Okuntuyu alan sağdıç adayları eğer bu görevi kabul ederlerse, düğünde kendilerine hediye edilen eşyaları kullanırlar. Bir düğünde kimlerin sağdıç olacağı geçmişten gelen ilişkiler çerçevesinde aslında bellidir. Kendisine böyle bir teklif yapılan kişi bu görevi reddetmez. Aksine bu onur verici bir olaydır. Düğün sahibi için değerli, sevilen, sayılan bir kişi olduğunun göstergesidir. Gelinin sağdıçlığını kabul eden kızlar kendilerine hediye edilen pullu şalvarları, yazmaları düğünün başladığı günden itibaren giyerler. Hepsini birbirinin aynı olan bu kıyafetler, sağdıçların kim olduğunu da göstermektedir. Düğünde herhangi bir isteği, şikâyeti olan kişiler bu sağdıçlardan yardım isterler. Düğünde damadın sağdıçlarına da genellikle gömlek verilir. Maddi durumu iyi olanlar takım elbise de alabilmektedirler. Burada da damatla sağdıçın aynı giyinmesine özen gösterilmektedir. Gelin de sağdıçları evlenirken onlara birer yelek örmektedir (*Kezban Uysal*).

2.3. Yengelik

Düğünde yengeler, düğün organizasyonunun yanında, geline de kılavuzluk etmektedirler. Yenge olacak kişilerin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Aranacak özellikler arasında dürüst, namuslu, mutlu bir evlilik ve çocuk sahibi olmak en başta gelenlerdir. Gelinin kınası onun namusunun simgesi olmakla birlikte artık kızlıktan kadınlığa geçişinin de bir sembolüdür. Bu nedenle bu işi yapacak kişilerin herhangi bir eksiği ya da ayıbı olmamalıdır.

Kınanın yakılması esnasında kız annesi, yengelerin omuzlarına birer yazma öter. Bu da yengelere birer hediyedir. Yengelerin yazmaları birbirinin aynıdır, ancak düğüne davet edilirken herkese verilen örtülerden de daha gösterişlidir (*Halime Akdağ, Hatice Ayaz, Aysel Özçelik, Kezban Uysal*).

2.4. Ahretlik

Mahmut Tezcan, *Tasavvuri Akrabalık ve Ülkemizdeki Uygulama* adlı makalesinde ahret kardeşliğinin İslam inancı çerçevesinde genellikle yaşlı kadınlar arasında görülen bir uygulama olduğunu belirtmekle birlikte Batı Anadolu ve Karadeniz bölgesinde, Ankara ve İzmir'in köylerinde de genç kızlar arasında da bu uygulamanın varlığından söz etmektedir (Tezcan, 1982, 119-120). Ali Rıza Balaman da ahret kardeşliğinin yaşlı kadınlar arasında yapılmakta olduğunu belirtmektedir (Balaman, 2002, 83).

Balıkesir yöresinde ahretlik, yaşlı kadınlar arasında da olmakla birlikte gençler arasında daha yaygın bir uygulamadır. Balıkesir yöresinde çocukken aileler arasında sözleşme şeklinde ahret olunabilmekte, bunun yanında genç kızlar iyi anlaştıkları kızlarla ahret kardeşi olmakta ya da evlendikten sonra da genellikle düğünlerde, bunun dışında yolculuk ya da hastanede kalış sırasında da ahret olabilmektedirler. Yukarıdaki tanımlara bakıldığında genellikle yaşlı kadınlar arasında olur ifadesi Balıkesir yöresi için geçerli bir ifade değildir. Balıkesir yöresinde yer alan ahret kardeşliği isim olarak Çepni ve Tahtacı köylerinde musahip kelimesi yerine de kullanılmaktadır. Burada bahsedeceğimiz ahret kardeşliği ise yalnızca kadınlar arasında olmaktadır. Oluşum ve yaptırımları bakımından da musahiplik kadar katı değildir.

Ahret edinme ve ahret olma töreniyle ilgili olarak belirli bir yaş sınırlaması bulunmamaktadır. Küçükken aileler tarafından yapılabildiği gibi bireylerin kendilerini bildikleri her andan itibaren ahret oldukları da görülmektedir. Balıkesir yöresinde ahret olma törenlerinde kaynak şahıslarımızdan edindiğimiz bilgiler neticesinde dua ile yapılan bir törene rastlayamadık. Ahret olma törenlerinde bohça hazırlanması kardeşliğin oluşumunun olmazsa olmazıdır. Ahret bohçasındaki eşyaların genellikle beyaz renkli olmasına dikkat edilmektedir. Bohçanın içerisine konulan eşyalara bakıldığında kişinin kullanabileceği eşyalar olmakla birlikte namaz seccadesi, tespih gibi dinsel öğelerin de bulunduğu görülmektedir. Buradaki bohça olayı söz bohçasını hatırlatmakta, kaynak şahıslarımız da ifadelerinde kendilerini "nişanlı çiftlere" benzetmektedirler. Bu kardeşliğin oluşumunda da hediyeleşmenin, bir anlamda değiş tokuşun olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu hediyeleşme bireylerin birbirlerine verdikleri sözdür, antdır (*Emine Özcan, Ayşe Aktaş, Hatice Ayaz, Zeynep Koptekin, Kezban Uysal, Sait Çal, Birgül Kaplan, Derya Avcı, Miyase Çetin*).

2.5. Nenguaş

Balıkesir yöresi Çerkez köylerinden derlediğimiz bilgilere göre Çerkezlerde eskiden bir kızın baba evinden evlenip çıkması ayıp sayılmaktadır. Bu nedenle kızlar kaçarak evlenme yoluna gitmektedirler. Kızın yakın arkadaşlarından biri de kızla gelir. Bu kız da yine oğlan evinden biridir. Bu şekilde kaçma olayı kız ailesi tarafından affedilir bir durumdur. Ancak sadece kız ve oğlanın el ele vererek kaçması kabul edilemez. Kız, oğlanın arkadaşlarıyla birlikte kaçırıldıktan sonra oğlan kendi güvendiği bir aileye bu kızı emanet eder. Kızın kaçırıldığı bu eve nenguaş

denir. Evin sahiplerine de kız, nenguaş anne/teyze, nenguaş baba şeklinde hitap etmektedir. Nenguaş kelimesinin anlamı “hanım anne” demektir (*Ayhan Han*). Kız nenguaş teyzesini kendi annesi bilir. Saygıda kusur etmez. Kız nenguaş teyzesinin eşiyle saygıdan dolayı konuşmaz (*Zeynep Koptekin, Tankut Koptekin*). Bu evin sahipleri de gençleri geri çevirmezler. Oğlan kızla birlikte kapılarına geldiği andan itibaren kız artık bu evin kızıdır. Kızla ilgili her türlü hak bu evin sahiplerine aittir. Kızın bırakıldığı ev ölümü pahasına bu kızı vermez. Bu andan itibaren şeref meselesidir. Oğlan bu evde kızla kalamaz. Kızı bıraktıktan sonra kendisi başka bir evde kalır. Düğün olana kadar kızla oğlan birbirlerini göremezler. Kız kaçırıldıktan sonra kızın emanet edildiği evin sahipleri kız evine kızlarının kendilerinin yanında olduğunu bildirir. Kız tarafı gelip o evin avlusundaki hayvanları kızın kaçırılmasına karşılık alır. Bu duruma kimse itiraz etmez. Kızın kaçırıldığı ev kız için ağırlık verir. Bu ağırlık yalnızca kızın hakkıdır. Barış olduktan sonra kızın çeyizi getirilir. Düğün bittikten sonra özel bir Çerkez oyunu oynanır ve ardından Çerkez yemeği yapılır. Bu yemeği oğlanın düğün zamanına kadar durduğu ev yapmaktadır (*Tankut Koptekin*). Düğünden sonra ise gelinin bohçasından misafir kaldığı eve hediye gönderilmektedir (*Ayhan Han*).

2.6. Ebelik

Bu ebeler yaptıkları işin karşılığında herhangi bir fiyat biçmediklerini, bunun günah olacağını, ama helalleşmek amaçlı getirilen hediyeleri de geri çevirmediklerini ifade etmektedirler. Bu hediyeler genellikle sabun, havlu, kına, çorap, yazma, bir çift patik, basma, elbise gibi günlük kullanım eşyalarıdır. Bu hediyeler bir sini üzerine konulmakta ve üzerine çörek otu da serpilerek götürülmektedir (*Halime Akdağ, Ayşe Aktaş, Gülizar Aslan, Habibe Olgunsoy, Sabriye Örki, Zeynep Şimşek*). Maddi durumu uygun olan kişiler para da vermektedirler (*Ayşe Çektin, Kezban Uysal*).

2.7. Dünürbaşılık

Dünür başı kız istemeye geldiğinde kız tarafı hemen cevabını söylemez. Dünür başılar bir süre sonra yeniden kız evine gelirler. Dünür başı olan kişiler bir çıkının içine buğday, para koyarlar. Bunu kız evine bırakırlar kız evi bu çıkıyı kabul edip karşılığında bir mendil verirse kızın verildiğine dair söz alınmış olur. Kız evine getirilen buğdayla dünür başı olan kişiler “biz bereketimizle geldik” demek istemektedirler (*Habibe Olgunsoy*). Düğünde dünür başına bir elbiselik alınır, bohça yapılır. Düğünden sonra dünür başı onları yemeğe alır (*Miyase Çetin*). Düğünden sonra gelin kız dünür başı olan kişilere bir bohça hazırlar ve onu götürür (*Habibe Olgunsoy*).

2.8. Bacılık

Balıkesir yöresinde Alevi inancına sahip kişiler arasında bacılık âdeti bulunmaktadır. Alevi geleneği içerisinde kadın, bacı, kız kardeş adıyla anılıp gerçek kardeş olarak bilinmektedir. Bu nedenle de kaç-göç bulunmamaktadır. Cem içerisinde de tüm kadınlar bacı tüm erkekler derviştir (Noyan, 1973, 6584-6587). An-

cak buradaki bacılık Yörük, Manav, Muhacir köylerinde görülen ahretlik olarak adlandırılan kardeşlikle benzerlik arz etmektedir. Balıkesir merkez köylerinden birkaçında rastlayabildiğimiz bu kardeşlikle ilgili olarak kaynak şahıslarımızdan edindiğimiz bilgilere bakıldığında bacılığın yalnızca kızlar arasında yapılan bir uygulama olduğu tespit edilmiştir. Birbiriyle iyi anlaşılan kızlar arasında kurulan bu ilişkide kişiler birbirlerine hediye alırlar. Bu hediye bir elbise, bohça ve yüzük olabilmektedir. Birbirlerine bacı diye hitap ederler. Bacıların kardeşleri de kardeşleridir. Anneleri de anneleridir. Bacılık uygulamasında kaynak şahıslarımızdan bazıları çocukların birbirleriyle evlenebileceğini söylemekle birlikte (*Sevgül Alptekin, Hatice Gökaslan*) bazıları da bu kişilerin çocuklarının birbiriyle kardeş olduklarını bu nedenle evlenemeyeceklerini belirtmektedirler (*Selvi Aygören*).

3. Sonuç

Balıkesir yöresinde kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerinden örneklerin verildiği çalışmada, hediye unsurunun bahsi geçen akrabalık ilişkilerinin oluşumunda temel rol oynadığı görülmektedir. Verilen hediyeler, genellikle maddi anlamda bireyleri zorlamayacak, günlük yaşamlarında kullanabilecekleri eşyalardır. Hediyein buradaki işlevi, kişileri birbirine akrabalık bağı ile bağlayan sembolik nesnelere olmasıdır. Hediyeleşme kişilerin birbirlerine, ailelerine ve içinde yaşadıkları topluma karşı vermiş oldukları sözü simgelemektedir. Balıkesir yöresindeki kan bağı ve evlilik dışı akrabalık ilişkilerinin oluşumunda önemli bir yere sahip olan hediye ve hediyeleşme geleneği, Marcel Mauss, Jacques T. Godbout ve Evelyn Reed gibi araştırmacıların hediye ve hediyeleşmenin anlam ve işlevleri hakkında ileri sürdükleri görüşleri destekler mahiyettedir.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

Godbout, Jacques T. (2003,. *Armağan Dünyası*. (Çev. Dilek Hattatoğlu). İstanbul: İletişim Yayınları.

Mauss, Marcel. (2003), *Sosyoloji ve Antropoloji*. (Çev. Özcan Doğan). İstanbul: Doğu Batı Yayınları.

Akay, Ali. (1999), *Armağan*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Reed, Evelyn. (1994), *Kadının Evrimi Anaerkil Klandan Ataerkil Aileye I*. (Çev. Şemsa Yeğin). İstanbul: Payel Yayınevi.

Onarlı, İsmail. (2003), *Alevilikte Cem ve Musahiplik*. İstanbul: Karacaahmet Sultan Kültür Derneği Yayınları.

Sherry, John F. Jr. (1983), *Gift Giving in Anthropological Perspective*. *Journal of Consumer Research*, Vol. 10, No. 2, September, pp. 157-168.

Sözlü Kaynaklar

Akçay Dursun, 48, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Karamanlar Köyü.

Akdağ Halime, 79, İlkokul beşten terk, Balıkesir-Balya-Kayalar Köyü.

Aktaş Ayşe, 69, Okur-yazar, Savaştepe/Kozcağız Köyü.

- Alptekin Sevgül, 42, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Yeşilyurt Köyü.
Aslan Gülizar, 41, İlkokul mezunu, Balıkesir-Kepsut-Danahisar Köyü.
Aslantekin Havva, 53, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Dereiftlik Köyü.
Avcı Derya, 30, Doktora-Balıkesir-Merkez.
Ayaz Hatice, 59, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Kylky Köyü.
Aydoğan Senem, 63, İlkokul mezunu, Balıkesir-Edremit-amcı Köyü.
Aygören Selvi, 52, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Macarlar Köyü.
al Sait, 66, Ortaokul mezunu, Balıkesir-Balya-Kayalar Köyü.
ektin Ayşe, 75, Tahsili yok, Balıkesir-Dursunbey-AşağıYağcılar Köyü.
etin Miyase, 49, İlkokul mezunu, Balıkesir-Merkez-Kirne (Ortaca) Köyü.
Düzgün Hasan, 63, İlkokul mezunu, Balıkesir-Altınoluk- Doyran Köyü.
Erdel Emine, 53, İlkokul mezunu, Balıkesir-İvrindi- Mallica Köyü.
Ertekin Fatma, 31, ilkokul mezunu, Balıkesir-İvrindi-Soğanbk Köyü.
Gökaslan Hatice, 60, Tahsili yok, Balıkesir-Merkez-Aliağa Köyü.
Gökaslan Hatice, 60, Tahsili yok, Balıkesir-Merkez-Aliağa Köyü.
Han Ayhan, 65, İlkokul mezunu, Balıkesir-Susurluk-Demirkapı Köyü.
Kaplan Birgül, 35, İlköğretim mezunu, Balıkesir-İvrindi-Soğanbk Köyü.
Koptekin Tankut, 78, Okur-yazar, Balıkesir-Susurluk Demirkapı Köyü.
Koptekin Zeynep, 75, İlkokul mezunu, Balıkesir-Susurluk-Aziziye Köyü.
Olgunsoy Habibe, 75, Okur-yazar, Balıkesir-Savaştepe-Yeşilhisar Köyü.
rki Sabriye, 78, Tahsili yok, Balıkesir-Edremit-Tahtakuşlar Köyü.
zcan Emine, 52, İlkokul mezunu, Balıkesir-Dursunbey.
Sarı Fazlı, (erağcı), 48, İlkokul mezunu, Balıkesir-Bigadiç-Gvemetmi Köyü.
şimşek Zeynep, 82, Tahsili yok, Balıkesir-Edremit-amcı Köyü.
Uysal Kezban, 70, Tahsili yok, Balıkesir-Savaştepe-Eyerci Köyü.
Yalazı şakir, 54, İlkokul mezunu, Balıkesir-Edremit-amcı Köyü.